

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

XLI. Libertas arbitrij concordetne, an pugnet cum Prouidentia Dei
cooperantis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

proueniat ex dispositione voluntatis, nō ex impressa vi p̄suasionis. Secundo & quarto modo s̄ape v̄titur Deus, salua libertate arbitrij: id quod controuersum non est. Scripturæ igitur obiectæ, pleræque pertinent ad secundum & quartum modum. Cæteræ ex prædictis liquent.

QVÆSTIO XLI.

Libertas arbitrij concordetne, an pugnet cum Prouidentia Dei Cooperantis?

CALVINVS totam rationem, cur hominem carere velit libero arbitrio, ponit in eo; quod libertas arbitrij (vt fingit) pugnet cum prouidentia Dei. Bellar. l. 4. c. 7.

SVADET istis. I. Aug. l. 6. de Gene: ad lit. c. 1. Conditoris voluntas, rerum est necessitas. Et c. 17. Hoc autem necessario futurum est, quod Deus vult: & ea ferè futura sunt, quæ ille præsciuit. Deus igitur necessariò prænoscit omnia futura sic, vt falli nequeat: ergo futura necessariò eueniēt.

2. Præscientia Dei, (quam includit in se Prouidentia) est causa rerum: ergo res ideo erunt, quia futuras præscit Deus; nō contra: alioquin Deus penderet à rebus creatis; foretque scientia eius mutabilis, & accidentaria.

3. Dei Voluntas rerum est omnium prima causa, decreuitque ab æterno, quid fieri velit: quæ cum sit efficacissima, videtur nulla arbitrij libertas posse cum ea stare. Confirmat Calvinus experientiã; nam s̄ape in rebus apertis deficit nos consilium; in obscuris subita lux affulget: s̄ape in leuibus negotiis animus flaccesit; in arduis sese erigit: quæ indicia sunt, mentes nostras à Deo gubernari.

AUTOR. I. Dei Præscientia, (quam includit Prouidentia) est certissima; neque tamen futura necessitat: nec

cum libero arb. pugnat. QVIA: 1. Non quæ Præscientia est; quia tum & hominum præscientia necessitatem inferret rebus; at non infert; cum non sit causa rerum, neque aliquid in rebus ponat. 2. Non quæ Dei est; quia hæc nō est causa rerum; cum actus nequeat esse causa obiecti sui; sed contra, obiectum est causa actus. Vnde Non ideo res eueniunt, quia Deus præsciuit futuras; sed ideo Deus præsciuit, quia futura erant.

II. Scientia in Deo duplex est.

1. *Simplicis intelligentiæ*, qua res omnes possibles cognoscit.

2. *Visionis*; quæ tantum ea cognoscit, quæ reipsa sunt, erunt, aut fuerunt. Quia Visio terminatur ad existentiam rei; non ad solam possibilitatem: Et ita simplex intelligentiæ est prior visione; inter eas media voluntas. Vt hic esse ordo videatur: 1. Deus cognoscit res, quæ quoquo modo esse possunt. 2. Voluntate decernit ex his, quas velit aliquando existere. 3. Res volitas existere præuidet in suo tempore existentes. Vnde Scientia Dei, quæ est causa rerum, est scientia simplicis intelligentiæ, non Visionis: Quia hæc præsupponit rerum existentiam; illa solam possibilitatem.

III. Modus concordandi Cooperationem Dei cum libertate liberi arbitrij optimus est D. Thomæ. q. 3. de Potent. a. 7. & 1. q. 105. a. 5. Nimirum: Deus cum causis secundis ita concurrat, vt eas moueat, adque opus applicet secundum conuenientiam conditionis earum naturalis, seu dispositionis. Hæc autem in voluntate est solum *NEGATIVÆ determinatio*, præcedens tum Influxum Dei tum elicitum

voluntatis actum, quo ea finit se, aut non finit, moueri ab obiecto per rationem ei proposito. Et hæc prærequiritur *Negatiua determinatio*, seu dispositio: quod ante influxum Dei non possit vlla positiua dispositio esse; cum nil positiuum sine Deo fieri possit: Vnde *Sine me nihil potestis*. Ioan.

Porro isti negatiue dispositioni voluntatis nostræ prior incidit motio Dei: i. Ioan. 4. *Quoniam ipse prior dilexit nos*. Ioan. 15. *Non vos me elegistis; sed ego elegi vos*. Rom. 11. *Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Et hæc Præueniens gratia sic mouet hominem, vt non ne cessitet; nam Dei motio est in potestate voluntatis liberæ, vt ea vtatur, vel non; vt eam sequatur, vel non: si moueri se à Deo sinat, Deus ipsam protinus applicat operi: si non se moueri sinat, Deus eam non applicat ad actum: sic *Ex te perditio: ex me*, ait Deus, *auxilium tuum*. Ideo D. Thom. 1. 2. q. 10. a. 4. ad 3. concludit: Posita motione Dei debet voluntas moueri, pro naturæ suæ conuenientia & libertate in alterutram partem. Hincliquet Suasionum solutio.

DICO AD I. Loquitur S. Augustinus de necessitate Consequentia; nõ Consequentis: quasi dicat quod Deus vult fieri, sit infallibiliter; sed necessaria necessariò, libera liberè: nõ autem sic, vt absolute non potuerint nõ fieri.

AD II. patet superius ex §. II.

AD III. Dei voluntas est rerum omnium causa; attamen in liberis nil de creuit sine præuisa dispositione dicta negatiua, & causarum secundarum de terminatione, liberâ in liberis, necessaria in necessariis.

V. DE VIRIBVS LIBERARIB. IN MORALIBUS REBUS.

QVÆSTIO XLII.

An possit homo solis naturæ viribus Cognoscere Verum Morale sine speciali auxilio Dei?

CALVINVS Inst. 2. c. 2. §. 24. 25. 26. solum sufficere auxilium Generale Dei asserit, ad omne Verum morale cognoscendum: refutatque Speciale, vt commentitium. 2. Theologi quidam Speciale, vt necessarium, asserunt ad quodcunque.

SVADET istis. I. Ex Ariminensi: 2. Cor. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est*. 2. Gen. 6. *Figmentum cordis humani tantum malum*. 3. Pl. 93. *Cogitationes hominũ vanæ sunt*. Vnde Aug. ep. 105. *Nemo rectè sapit, rectè intelligit, nisi acceperit spiritum sapientiæ & intellectus*. 4. Rationibus pugnant: *Vulnus ignorantia accipimus per pec. or.*, à quo, nisi per Christum sanari nequimus. Prudentia acquiritur cognitione veritatis: sed illa est ex dono Dei Generali: ergo & hæc. Omnium moralium eadem est ratio: ergo si vnum possit naturaliter cognosci, possunt & omnia.

AVTOR. I. Etsi quidam Theologi sentiant, Nullum Verum morale posse in statu lapsò, absque speciali auxilio Dei cognosci; probandi tamè non sunt; At verò istud necessariò verum est: Non posse hoc in statu naturæ viribus cognosci omnes veritates morales, quæ ad vitam rationi conformè pertinet. Quia Sa. 9. *cogitationes hominũ incertæ, &c. & corpus q. corrumpitur, aggrauat animam, & terrena cogitatio deprimit*

sen-